

A' ROMAI TSÁSZÁRI ÉS AP. KIRALYI FELSÉGNEK
KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.

Indúlt BÉTSBŐL Szeredán 28. Májusban. 1788.

Hadi - Történetek, és Környülállások.

Némely kül-földi Levelekből olvassuk, hogy
a' Táborig fő szállásra 2 Kabinét Kurirok
váratnak; edgyik Párisból, a' másik Konstantiná-
polyból; kiknek meg-érkezésekkel 6 hetekig tartó
fegyver halgatás lenne, mellyet annak-utánna edgy
szerentséfen kötött békeféség fogna követni. De nem
igy vélekedik egy esmeretlen Tudósítója a' közönsé-
ges hireknek; ki azt erősíti, hogy ebben az esz-
tendőben még tsak nem-is álmadozhatunk a' Békes-
ségről; annál-is inkább, mivel a' két tudva lévő
T e figyelés

frigyes Tsászári Udvarokon kívül más Udvarok-is, nevezetesen a' *Nápolyi*, abban a' Török ellen részes akar lenni. Svéd és Dán-országoknak az ő mostoni tsendes halgatások-ért, ha Austria és Muszka-ország el-érik a' magok tzeljokat, a' léssen jutalmak; hogy *Lithau* Tartományát el-nyerik. Austria és Muszka-ország egy néhány hónapokkal ennek-előtte fokkal könnyebben réá-állottanak volna (azt írja ezen Tudósító) a' békefégre, mint mármá; midőn a' Töröknek sok Országainak fel-áldozása nélkül e' meg nem eshetik. — Már azt irtuk vala, hogy a' tábor Sabátsnak meg-vétele után a' Dunán és Száván által-költözött; de hogy miért állott-meg? azt vetik okául, hogy a' Török Nagy Tábor nem Servia, hanem Bosnia-felé tzeloz, és Horváth-országba kívánna bé-ütni, és ezért volna azon nagy halgatás, mivel a' Sergek Tóth-orzágon keresztül Horváth-ország-felé nagy lépéseket tennének, és Belgrád-is ezért halgatna; és Prágából-is azért kellették 2 Kompánia Pattantyusnak olly hirtelenséggel Horváth-ország-felé indulni más több Tseh és más Országokban fekütt Sergekkel edgyütt. — Már most tökéletesen ki-nyomozták, hogy a' Belgrád' őrizetén lévő Törökök csak 18 ezeren vagnak. — A' Skutari Basa a' Portának azon Basa követjét, kit Levéllel küldött vala hozzája, igen szívesen fogadta; de tudván, hogy az ő fejére vágyódik, lárvas ábrázattal maga kezével löttemeg, és azt a' Kapután Basát-is, kit helyébe Basának tett vala a' Porta, bizonyos fel-tétel alatt. Ennek 2 Keresztény Kapitányait mondanak lenni; kik neki segittségül vagnak. — A' Gallitziából ezen hónapnak 10-dikén költ Levelek-szerént, az Orosz-ország-

szágból jövő Tudósítások máig-is a' jövőndő - mondó *Pithia* kettős értelmű feleletei - szerént olly homályosok, hogy abból igen kevés bizonyossal szolgálhatunk. Azt tapasztalták némellyek, hogy a' Románzov Táborának mozgása nem annyira a' Törökök tapasztalt mozgások, hanem más környül-állások miatt okoztatott vala. Azonban a' tudósítások meg-edgyeznek többnyire abban, hogy G. Szoltikov, a' Románzov Táborának edgyik részével megint közelget mi-hozzánk; a' honnan Hertzeg Kóburg-is bejebb szándékozik Móldovába, és a' maga szállását *Botusánba* akarja helyheztetni. Orosz Hadi-vezér *Viszmitinov* pedig 4 Orosz Batáliomokkal már I. hónaptól fogva szüntelen edgyütt van a' mi Sergeinke). — A' Tatárok majd egész Móldovából mind ki-szaladtak, és már Kotzim körül edgy sints. A' Kotzim őrizetén lévő Jantsárok-is ezt tselekszik. — Az Erdődi Húszár Sergének Obestere *Fábri Ur*, a' maga szerentsés és ditséretes minapi próbájáért, a' Hadi-rendnek arany keresztjét nyerte jutalmúl, és máig-is a' maga bajuszszos Magyarjaival *Jassiban* vagyon, hól minden eleségbébéli dolgokkal bővölködik. — A' mint az innen jövő levelek által tudósítottunk, minden Moldovai Keresztény lakosok fegyvert fogtanak a' Török ellen, és mi-hozzánk állottanak. Obester *Fábri Ur* 4 Arnauta Kapitányt fogadott magához F. Tsászári 'Sóldra; kik már Tsászári *pordupét* hordoznak, és azon a' 'Sóldon kívül, mellyet mi nálunk kapnak, a' Móldovai Ország-igazgató széketől-is fizetést kapnak. — Ipsilándinak edgy milliommnál sokkal többet érő jószága vagyon magával. — A' Zemlinből jött levelekben az iratik, hogy a' Belgrádk végzetetlen lármát víznek vég-

hez éjjel nappal, ugy, hogy alig lehet töllek a' szomszédoknak alunni. — A' Száva vizén túll lévő dombról, ezen h. 12-dikén fokkal keményebben ágyuztak vala a' Törökök, mint az előtt való napokon; mert ezen napon a' mint erősítettik *Belgrád Várából* és a' parton lévő óltalmazó töltésről 700 ágyu-lövésnél több esett a' Zemlini Sántzon dolgozókra: a' Várból jött golyóbifok semmi kárt nem tettek, de a' töltésről jöttek miatt fokban a' dolgozók közül meg-tsúfoltattak vagy meg-ölettek, sőt a' munkát-is félbe kellett hagyni. A' míg ezen ágyuzás folyt, némelly Törökök a' Száván által hajókázván, fel-gyújtották a' parton lévő forompóinkat. — 13-dikban és 14-dikén délig tsendefen voltak a' Belgrádiak, de délután a' mi Sántz-ásó dolgozainkkal által ellenben készült töltött sántzról keményen kezdetek ágyuzni. A' dolgozók ekkor-is megszüntek a' munkától, de az őrizet helyt állott: az alatt egy-néhány Török hajók kezdetek a' Száván járkálni, kik közül ke-tő az innétső partra kikötvén, a' benne lévőek kezdetek a' bokrok megül a' mi sántzainkra lövöldözni, melyre a' mi őrizetünk-is *ploton* - tüzeléssel felelt a' sántzból; a' honnan Generái Májor *Venkháim* némely stutzosokat a' bokrok közé küldvén, ezek a' melly kopatz-főtzélba vehettek, azt *Mahomedhez* küldötték vatsorára; azután látván a' miénk, hogy mintegy 100-ból álló Törökök közel bátorkodnak jöni, kartátszal kezdetek őket kofzönteni; mellyet a' Törökök nem állhatván a' bokrok és hajók-felé visszfa tértenek. Már ekkor Zemlinből-is ki-rukkoltanak vala 2 Batáliom Granátérosok, némely más gyalog és lovas Sergek-is, hogy ha szukség leizzs ök-is segittségre

mehefsenek; de szükség nem lévén ismét visszafizta tér-
tenek. Itt a' Törökök közül 60-an, részünkről pe-
dig 20-an estenek-el. — 16-dikban ismét tsendesen
viselték magokat a' Belgrádiak estvéig, hanem est-
ve olyan szokatlan játékot vittenek véghez, mel-
lyet a' miéink nem tudnak mire magyarázni: az az
mind a' Várban, mind a' Városban, mind azon ki-
vül sötét estvén meg szünés nélkül sűrűn kezdettek
apró puskákkal lödözni, mely a' nézőknek úgy
villámlott mintha tsillaggal bé-terítették volna az e-
gész Vároft. Ez a' tüzelés tartott edgy óráig, de
minthogy edgy ágyu-lövés sem volt közötté, nem
tudatik mi tzéiből tselekedték. — Mikor Dubitzá-
tól April. 25-dikén éjtszaka a' mi Sergeink el-men-
tenek vala az Unna vizén által költözvén, lehet
képzelní, hogy azon költözésben sok szekerek is lé-
vén, az egy kis zörgéssel lármával esett-meg; ép-
pen azon éjtszakán Zágráb Vármegyéből némely pa-
ratzt szekerek profontot és marha-eledelt vittenek
oda a' mi Sergeink számára, kik nem tudván hogy
a' mi Sergeink onnan el-költöznek, mikor azokkal
szinte őszve-találkoznának az úton, azt gondolták
hogy a' Török ellenség jő vélek szembe; mellyre
nézve nyakra főre rebegve visszafizta-terítették szeke-
reiket, és úgy meg-vakítottak a' félelemtől, hogy
minden rend és út nélkül nyargalván marháikban,
szekereikben és a' vitt portékáikban igen sok kárt
tettének. — Ugyan itt a' 25-diken esett tsata után
tapasztaltatott, hogy a' tsatázó Törökök többire öreg
rend erős inas emberek voltak, a' kik mesterség,
de félelem nélkül-is viaskodnak; sőt még halálos
sebbe esések után-is dühösen akarnak tsatázni. Egy
köz-ember a' Kinszki lovas Sergéből sok sebekkel

egy Törököt meg-rakván azt el-ejtette; azután fordult más Törökhöz, és azzal kezdett viaskodni; azonban az első, halálos sebeiben a' földön heverve, még a' Húszárnak utánna lött, és annak farkát meg-sebesítette. — Hadnagy Gyurtsák pedig ugyan itt egy Töröknek olyan vágást ejtett fejére, hogy a' Török maga lováról a' földre esett; míg az említett Hadnagy más felé fordulván, más Töröknek fejét meg-hasította; addig az első a' földről fel kelvén, a' Hadnagyot hátúlról alkalmasint megszelve. — Kapitány Gergelyre egy Spáhis mondhatatlan sebességgel nyargalván, őtet nyergéből dárdájával ki-emelte, azután szegénynek fejét vette, és azzal ismét nagy ferénységgel el-nyargalt.

Elegyes meg-jegyzések.

Gen. Máj. Kúhnról olyan tudósítást tettünk vala közelebb költ Levelünkben, hogy minden veszedelmen kívül volna; de az azután érkezett Budai levelekből úgy értyük, hogy már a' velő kezdett meg-rontsolódott tsontjain ki-folyni; Gen. Schlaun pedig, hogy veszedelmen kívül legyen erősítettik. — Ugyan itt azt olvassuk a' Skutari Bafsáról, hogy már egész hadi-készülettel talpon áll, és ha a' maga kívánságát a' F. Tsászártól meg-nyerheti, 30-ezer Kopasz főből álló fegyveresekkel jó-szolgálatját ajánlja ő Felségének; még eddig pedig egy részre sem hajló. — A' Montenigrinusok egészfen a' F. Tsászár részén vagynak, és egynéhány jó Tisztek által most olyan készületek tétetnek, hogy ezek-is 10-ezer főből álló erővel udvarlására lehetnek a' Nagy Vezérnek. — A' Velentzeiek máig-is csak Velentzeiek; Neutrálisáknak jelentették magokat,

gokat, és készülnek keményen a' magok óltalmazásokhoz: erősítik a' magok Váraikat és határjok széleit mind mi felöllünk, mind a' Törökök felől. A' mint látszik előbb meg - akarják várni, hogy fogja az Ausztriai tűz Boszniában per'selni a' Török szakállat, 's azután akarják igazán ki-mondani, mit akarnak.

Ezen tudósítás már minden Levelekben közönségsé lett, hogy t. i. a' *Pármái* Hertzeg a' *Májlánci* Hertzegséget el-nyerné, mellyért a' Spanyol Király 40 milliomokat fizetne a' F. Császárnak, és e' mellett — a' *Pármái* örökös Hertzeg a' *Májlánci* fő Hertzeg *Kis-afszonyt* *Mária Theréfiát* venné Hites-társúl. *Májlánci* fő Hertzeg *Ferdinánd* méggyen ekkor *Toskánai* Nagy Hertzegnek, a' *Toskánai* mostani Nagy Hertzeg *Leopold* pedig mint *Római* Király és *Ausztriai* Ház alatt lévő Birodalmoknak II-dik *Joseffel* edgyütt-igazgatója Bétsbe fogna jőni. — Ezen ulólsó még ebben az esztendőben fogna némellyeknek itéletek - szerént azért meg-esni, mivel mind a' F. Császár, mind a' Koronára következő Hertzeg a' Haboruban vagynak. — *Frantzia* országgal-is ujjolag házaságbéli szövetsége fog lenni az *Ausztriai* Háznak; a' *Chartesi* Hertzegnek számára van előre el-nézve a' *Pármái* Hertzegnek *Károlina* *Mária Therésia* nevü Leánya; és a' *Sárdinai* Udvarnál-is illyetén házaságbéli szövetség mondatik munkában lenni, ugy, hogy — csak meg-marad a' mindég: *Tu felix Austria nube!* Te bóldog *Austria* házasodjál! — *Generál Rall* a' *Grál*. *Gróf Gyulai Ferentz* Magyar gyalog Sergének örökösévé lett. — *R. Sz. B. G. Teleki István* a' *B. Alvinczi* Sergénél *Hadnagyi* rangra lépett. — A' múlt héten 4 hajók 82 F. Császári Paripákkal, más 2 hajók

jók pedig egyéb Tsászári készületekkel — 4 hajókkal zabbal, 2 ágyúkkal, más kettő gyalog fegyvertöltésekkel, 1 tüzi-porral, 1 megint etzettel indulának a' Dunán-le Pofonyból a' Táborhoz. — Bétsben olly nagy tsendefség van, mintha háború sem volna, noha a' Vár-sántzában lévő munkások, kik az ágyukat szüntelen szekerekre rakják, és a' gollyóbifokot helyekből ki-mozgatván útnak indítják, meg nem szünnék a' munkától. — Bizonyos Vársovból jött, és a' Német levelekben-is közönségesse lett tudósítások azt a' hitelt feljúl muló hirt terjesztették-el, hogy a' Törökök Zemlint, a' miéinknek nagy károkkal, meg-vették volna; de ez annál nagyobb hazugság, mennél bizonyosabb az, hogy mi a' múlt Szombaton a' Törököktől nyert préda jószágokat, fegyvereket s. t. kaptunk Bétsbe Zemlinből; ezt pedig tudjuk, hogy nem a' Törökök küldötték onnan mi-nékünk. — A' Berlini Frantzia Követ, ki a' maga Udvarának engedelmével edgy kevés idejig Párisba visszament vala, most parantsolatot vett, hogy mennél hamarább lehet, vissza mennyen Berlinbe, és már ezen folyó hónapnak 1-ső napjától fogva siető útban is vagyon. A' Frantzia Politikusok úgy vélekednek, hogy a' Pruszszus 80-ezer fegyverest fogna a' Tseh-orzági szélekre öszve-gyűjteni, hogy a' Mahumed szomorú-játékjában ő-is edgy nevezetes személyt játszodhatna. Mi még ezen hirnek semmi mozdulását nem sajdítottuk, ha tsak a' Frankfarti Ujság írók, a' honnan ezt írjuk, bejebb nem látnak a' Berlini titokban mint mi, nem tudjuk, hogy hidjunk ezen hirnek is.

Két meg ígért dologgal vagyunk még adósok a' mi Erd. Olvasóinknak: Edgyik az Anglia és Hol-
lán-

lándia között kötött frigy, mely főképpen ezen következő 10. punctumokban foglaltatik: 1. A' nagy Brittaniai Király ō Felsége, és a' Státus Rendjei kötnek a' magok és Unokáik nevében a' Hollandiai Rendekkel és egész közönséges tárfasággal belső barátságot; és ezen frigynek ereje-szerént ígérk a' békeféségnek költsönös fenn tartását és óltalmazását. 2. Ha edgyiket ezen frigyefek közül valami ellenség meg-támadná, ígéri a' másik annak mind a' szárazon, mind a' tengeren segittségül lenni; azt jussaiban és birtokaiban óltalmazni. 3. ō Brittaniai Felsége jót áll, vagy kezes léfzen az Orániai Hertzegi Háznak, a' Hellytartóság' örökös birása-iránt, a' szerént a' mint a' szövetséges tartományoknak 1747-ben és — 48-ban tett edgyezése tartja, mely szerént a' mostani Helytartó Hertzeg 1766 ban Helytartóvá tétetett, és abban 1788-ban meg-erősítetett. 4. A' 2-dik punctumban említett segittség fog állani az Anglusok részéről 8000 gyalog, 2000 lovagokból, 12 hadi hajókból, és 8 sajkákból fog állani: a' Hollandusok részéről pedig 5000 gyalog, 1000 lovagokból, 8 nagy hajókból. Mellyek mindenik résztől mikor kéretnek, 2 hónapok alatt elő állani, és a' hadnak végéig a' meg-támadott résznel szolgálni tartozzanak. 5. A' környül állásokhoz képest a' kikért segittség, a' frigyefeknek egész erejére-is kiterjedjen: ugy mindazáltal, hogy Hollandia semmi esetben 10-ezer gyalog, 2000 lovag, 16 nagy szerű hajók, és 16 sajkáknál többet segittségre elő nem állit. 6. Abban az esetben ha valamell, ik részt az ellenség az *Afrikai* vagy *Asiai* Birtokaiban támadná-meg; tehát az ott lévő Igazgatókhoz küldésék parantsolat, hogy a' meg-támadott résznek egész

gész erővel légyenek segittségül, és semmi ellenséges hajót a' magok partjokhoz közelíteni ne-engedjenek, hanem ha hajó törésből a' szélvészről hanyattatnak-ki. 7. Ha mindeniknek a' frigyefek közül ugyan azon edgy ellenséggel kelletnék kelletnék hadakozni, ekkor edgyik, a' másiknak hire és akaratja nélkül békefséget ne köthessen. 8. Ha valamelyik rész, a' segítő Sereg helyett pénzt akar adni, 10-ezer Hollandiai forintot kell adni 1000 gyalogságért, egy lovasért pedig 120-forintot minden hónapban. 9. A' segittséget kérő Résznek egyedül fog a' segítő Sereg parantsolatjától függeni. 10. A' kereskedésről-is 6 hónapok alatt ezen Státusok között frigy kötetsék; és az-is ezen kötésnek egy része légyen: Anglia *Negapotnamot* ha Hollandiának tettik által engedi tserébe. Eddig vagynak a' frigynek punctumai, mellynek alkalmatofságával mindenik Rész a' másikhoz bizonyságúl követeket küldött. —

N. Enyed 15-dik Máj. — „ Minek-utánna ezen Városban az Hertzeg *Leopold Toskána* Lovas Sergének Stabja 4 esztendőket 7 hónapokat, és 11. napokat egymás végtében igen ditséretesen töltött volna, az most múlt hónapnak 20-dik napján egész Osztályaival, Táborig Szekereivel, és minden hozzá tartozandóival Szeben-felé vévé úttyát, ezen mozdulás fokaknak keserves vala, és ritka Afzszonyság vala (ide nem értvén az alsóbb rendűeket, kik közül ha Pogánnyal nem léfzen vala az hadakozás, fokban házokot-is ide hadgyák vala) ki egy, ki más okért, hogy nem könyveze, de nevezetesen egy Afzszonyság egy ifju Kereskedőnével midőn majd nem ájulások között fohászokodnának, történék egy Musikusnak oda szaladása, kit a' Réferya mellett

ma-

maradott két tüzes Toskána Húszár vadász vala, ki felett egy váratlan lárma esvén, az Afzfonyok szavára nagyobb emberek-is futának az úttzára egy háztól, minthogy neveket ide irhatnám, itt ugyan tsak a' tépelődés közben a' gyözedelmi Pompát a' Nemes Vármegye Fiskálifsa ingének rántzából való ki-fzakasztásával nyeré-el. — „ A' Stab helyyét a' Reserva Corpussa foglalá-el, és az egész Regimentben lévő katonák feleségei, kik 60-nan vagynak, gyermekek pedig 68. — „ A' szép Mártziussal dítsekedénk, Aprilis száraz fovány hidegekkel el-múlék, de bezzeg Májusnak 6-dik 7-dik napjai bé-fizetének, a' midön a' kemény hideg fzelek után vastag hó-harmatot hozának, a' Szöllőknek ha két része nem, de fele oda lön, semmi-féle Gyümölthez reménység nints.

Említésre méltónak tartjuk azon ágyus fő Hadnagynak tselekedetét, a' ki midön a' közelebb múlt Dubitzai tsatában látná, hogy a' köz-legények az ágyu mellől ugy el-húllottanak, hogy nintsen ki-töltse az ágyut; tehát maga töltötte és lötte-ki az ágyut az ellenségre: de egy Török olyan közel érkezett vala a' fő Hadnagyhoz-is, hogy pистollyával rá-lőtt, de szerentsére el-hibázta a' lövést, és hansárjával-is igyekezi vala őtet az ágyu mellől el-ejteni, a' mikor egy meg-febesített köz-katonája a' földről fel-kelevén a' Törököt le-vágta, hogy dítseretes foglalatofságban lévő fő Hadnagyjának életét meg-tarthassa. Tsak nem minden naponként esnek a' miénk és a' Törökök között némelly apró tsatázások, mellyeket elégnek itélünk kevés szóval említeni: illyen történt a' Veres-toronyi kapunál Apr. 26 dikán 2500 Törökök, és az Orofz-feregbéli Májor

jor *Leyritz* között, a' hol az említett *Májor*, hogy az ellenségtől körül ne-vétefsék *Orádia* felé visszafra húzta magát, a' Törökök pedig *Valye* mulyéri felé el-mentenek. Következendő napon ismét eljöttek a' Törökök, és szándékoztak a' *Fondáta* nevű térségre be rontani, de egynéhányat magok közül el-vesztvén, kételenítették visszafra térni. Mások történtenek a' Bánátusba *Grotzkánál* a' szabad Sereg és a' Törökök között: a' Tomósi kapunál is Május 1-ső napján. Más Moldovában Apr: 18-dikán *Sipotnál* vagy *Lárgánál*, a' hól az Erdődi hárszárók *Obester Fábrival*, és a' szabad Seregbéliekkel, *Ibrahim Nazir Basával* öszve-akadtak, és edgy óránál tovább tartott a' viadal: itt Kapitány *Báró Szörényi* tulajdon kezével vágta-le azon bátor vitéz Törököt, a' ki reája pistollyát ki-lőtte vala.

Belgrádnak, vagy Nandor-Fejérvárnak hajdoni történeteinek le-írása, azoknak kedvéért kik a' históriában nem elég jártasok.

Belgrád, mellyet a' Törökök Magyar-ország költsának méltán neveznek, eleitől fogva fok vizontagságokon ment kereszül: ezt hajdon a' Romaiaknak *Julius Caesar* hatalmok alá hódítván, ők bírták a' 3-dik századig a' *Kristus* születése után. A' Romaiaktól, a' Gothusok és Vandalusok el-foglalván, bírták a' 4-dik századig: az után a' Hunnufoknak, 's majd a' Longóbárdusoknak kezére birt *Audoinus* Királyjok idejében, a' kik bírták a' 6-dik századnak végéig, midőn *Nagy Károly* Császár a' Longóbárdusokat meg-vervén, ezen Város az egész Országgal edgyütt, a' Hunnufok birtokába esett. De ezen Városban a' Hunnufok, a' nap-keleti Császároktól gyakorta fegyveres kézzel meg-látogatattak, 's néha

néha belőle ki-is üzettek: míg végre *Arnolphus* Tsászár a' 900-dik esztendőben nagy Sereg Magyarokkal ezen Várost és egész Pannoniát el-foglalta: *Sigmond* Tsászár pedig ezt tulajdon képpen Magyar-országhoz, és nem Serviához tartozóvá tette, és sokáig ugy-is biratott, a' Törököknek ehez a' Magyar-ország' költségéhez kedvek ereszkedék, legelsőben 1440-ben még pedig a' Magyarok hibája miatt, akkor midőn *Albert* Tsászárnak halála után, a' Státusnak egy része annak fiát *Lászlót*, más része pedig a' Lengyel Királyt *Lászlót*, akarják vala magoknak Királyul választani; ezen meg-hasonlást 2-dik *Amurátes* Török Tsászár észre vévén, jónak tartotta a' zavaros vízben halászni, és nagy Sereggel *Belgrádot* körül vévén, azt 7 hónapokig ostromlotta, ámbár akkor meg-nem vehette: mert a' Várba lévő *Rágusa János* Obester olyan vitézül állott ellent, hogy a' 8-ezerből álló őrizeten, a' nagy roppant ostromló Török Tábor erőt nem vehetett. Midőn itten a' Törökök a' Várnak alája akartanak volna ásni, vagy azt minák által meg-venni; a' Várbéliek azokkal szembe ástának, a' nagy Sántznak allyát puska porral meg-töltötték, és midőn a' Törökök alkalmatofságot kaptak volna azon Sántznak el-foglalására, akkor az el-rejtett pornak tüzet adván, közel 17-ezer Törököt a' tűz által meg-fúlásztottak: e' meg lévén, a' Várnak Komendánfa ki-rohant, a' Vár alatt patakkal ontotta a' Törökvért: ekkor a' hét hónapig hijában folytatott ostrom félbe szakadott, hanem *Amurátesnek* fia 2-dik *Muhamet* 1456-ban Jun. 21-dikén 150-ezerrel, és két száz hajókkal *Belgrád* alá jöven, próbálta ezen Várost el-foglalni: meg-is vette volna, ha ama halbatatlan emlékezetű *Hunyadi János* a' *Kapistránus*

Barát segítségével, hirtelen alkalmas Serget ennek óltalmazására nem gyűjtött volna: de a' Vitéz *Hunyadi* ezen gyűjtött Sereggel hajókra ülven, rá-ütött a' Török ostromló Táborra, azt azon a' részen annyira meg-verte, hogy katonáival és fok elésre tartozó dolgokkal a' Várba szerentséfen bé-költözött, a' Várat 6-dik Augustusig vitézül óltalmazta; akkor pedig a' kő falnak le-rontott tsorbáján bé-akarván a' Törökök erővel rontani, azokat bé-nem eresztette, sőt inkább ott mind le-nyakazta és egyszersmind a' Táborra ki-ütven, a' Törökök ágyuikat el-vette, és azokkal kezdette őket lövöldözni; olly ki-menettel; hogy a' Szultán maga-is meg-sebesítettven, következő éjtszakán maga Táborát fel-gyújtotta, és 40-ezer emberének el-vesztésével a' Vár alól el-költözött. — Azután 1493-ban, midőn *Maximilián*, 5 dik Fridriknek fia; és *Albert*, a' Magyar Korona felett kotzódának; az alkalmatossággal élni akarván 2-dik *Bajazetes* Török Tsáfzár, hirtelen nagy Táborral Belgrádhoz jött; és szándékozott azt véletlenül meg-lepven el-foglalni; de meg-tsalatkozott szándékában: hanem csak ugyan 7-ezeret a' *Keresztyén* őrizetből le-vágott, és azoknak órraikat mind le-vagdaltatta. Azután próbálta némely felbérlett *Keresztyéneknek* el-árulása által jutni a' Várnak meg-vételéhez, a' melly hitetlen fel-adás véghez-is ment volna, ha a' Várnak Komendánfa, a' hasonlithatatlan erejü *Obester Kenesi Pál* az árulást idején észre nem vette volna; de ő ezen hitetlen árulókat el-fogdosván rendre meg-süttette, és őket egymással meg-étette, a' leg-utólsónak pedig nem lévén több sütni való, éhséggel kellett meg-halni. Következendő esztendőben a' Törökök ismét Belgrád alá

alá akartak jöni, de *Kenesi Pál* azoknak elejekbe ment, és azokat meg-verte, futamtatta és visszahazájokba kergette. — Utóljára 1521-ben midőn Magyar-ország magában versengene, és midőn a' fő Rendek Budán a' *Lajos Király* lakadalmában vígan tántzólnának; ama Magyar-ország ostroma *Solimán* Török Tsászár, irtoztató Táborral Belgrád alá megérkezék; éppen akkor csak 7-ezerből állott a' Várnak őrizete, a' melly kevés nép és a' jó Komen-dánfok mindazáltal vitézül őltalmazták a' Várat 60-napokig, gyakran vissza üzték a' bérontani akaró nagy számú ellenséget; sőt talám meg-fem vehette volna az ellenség ha némely benn lévő Magyarok *Solimánnal* edgyezésre menvén, Augusztusnak 29-dikén fel-nem adták volna a' Várat: mely edgyezésben tett ígéretet mindazáltal *Solimán* meg-nem tartotta, hanem a' Várba bé-mehetvén, a' benn valókat kardra hányatta. Ettől fogva 167 esztendő alatt Török kéznél volt ezen Vár, míg 1688-ban Aug. 6-dikán a' győzedelmes *Keresztyén* Tábor azt a' Pogány körmök közül, ámbár erőssen őltalmazták-is meg-szabadította ilyen formán: a' Bavariai Választó Fejedelem *Maximilián* Táborával meg-szállván, edgy levél által elsőben fel-kérette, melyre a' Törökök tsufolódva feleltek: azután el-kezdődött az ostrom, de a' Várbéli ellent állás olyan hathatos vala, hogy az ostromlásnak félbe kellett volna szakadni, ha *Maximilián* maga szaladó katonáinak ki-vont kardal és szép intő beszéddel elejekbe nem állott volna; de ő maga elől meg-indulván a' Vár-felé: így szollott: utánnam jöjjetek kedves Fiaim! Mellyen ugy meg-szégyenlették magokat katonái hogy a' leg-nagyobb el-tökéléssel rohanta-

nak

nak a' Vár felé, annak sántzaira fel-hágtak, azt meg-
 vették, benne 7-ezer Törököt le-vágtanak, 1200
 at el-fogtanak, kik között valának a' Vezérlő Ba-
 sák-is, és sok Keresztyén foglyokat a' Török rab-
 ságból meg-szabadítottanak. De ez a' drágán vásár-
 lott szép Vár nem sokáig maradt az mi hatalmunk
 alatt: mert midőn a' Rhenus vize mellett a' Fran-
 tziákkal való háboru eredett volna, a' katonaság
 Magyar-országáról is mind oda vitetett. Ezzel az al-
 kalmatossággal a' Török élni akarván, 1690-ben
 ezen Várat meg-szállotta. Ekkor minden dolog a'
 Keresztyének szerentsétlenségére fordult: az őrizet
 csak 6000-ból állott, ennek is nagy része betegség-
 gel és éhséggel küszködött, a' nagy puska-por tartó
 torony vagy bástya, valamely fel-berlett áruló ál-
 tal meg-gyujtatván, 1200 katonákat midőn azok az
 őrizeten egymást fel-akarnák váltani, a' levegőbe
 fel-vetett, a' hadi-hézfületekbe is igen sok kárt tett,
 de a' mi leg-nagyobb a' Vár falának egy nagy da-
 rabját le-dőjtötte, melly kő-falnak tsorbáján a' Tö-
 rökség mingyárt bé-ütvén a' benn valókat irgalmat-
 lanul le-apritotta. A' Várnak Komendánsa Gróf *Aspermont*
Hertzeg Kroival, Gróf *Archintóval*, és 600 katonakkal a'
 halászó kapun alattomban ki-menvén hajókra ültenek, és alig
 szabadithatták-meg így-is életeket, mert midőn hajójok szin-
 te a' partra érkezett volna el-merült, a' hol Obester *Hermán-*
stein sok katonákkal edgyütt a' vízbe fuladott, és így a' Vár
 a' Török kéznél maradt. — Próbálták ugyan a' Keresztye-
 nek 1693-ban Aug. 5-dikén ezt ostromlani, de meg-tudván
 hogy a' Nagy Vezér 90-ezerből álló Táborral érkezik segít-
 ségre, az ostromot 26-dik Aug. félbe szakasztották. Utoljára
 az Anglus és Hollandus kövereknek közben járására 1699-ben
 Jan. 26-dikán, a' Károlovitzban 25-esztendőre kötött békésség-
 ben a' Török kéznél hagyatott: a' kik birták-is 1717-dik esz-
 tendőig. —

(A' többi mászszor következik.)